

ברוגמא זו, עדות נפרדת על כל אחת מן החשבוניות עלולה דווקא לסרב את הצגת המידע בפני בית המשפט, שכן הנסיבות הספציפיות של כל חשבונית הן בעלות חשיבות משנית, אם בכלל, אם ההגנה משתמשת בהן לצורך הוכחת עצם הנסקת החשבוניות.⁴²² לעומת זאת, אם דווקא הנסיבות הספציפיות האופפות כל חשבונית הן משמעותיות לזירת המחלוקת העובדתית בין בעלי הדין,⁴²³ אזי עדותו בעל-פה של העד ביחס לכל אחת מן החשבוניות הנה משמעותית. בסוג זה של מקרים על החוקר לחקור בחקירה נגרית את העד ביחס לכל אחת מן החשבוניות בנפרד, ואילו הגשת כל אחת מן החשבוניות כראיה חפצית תיעשה בצמוד להתייחסותו הפרטנית של העד אליה במסגרת העדות, כלומר כנספח לעדות המוגש לבית המשפט כחלק מן העדות בעל-פה ביחס לאותו נספח.

1.2.4.18 שימוש באמצעי הסחה מקו החקירה המרכזי

משנקבע יעד ספציפי, אחד או יותר, לחקירה הנגרית, על החוקר להתמיד באמצעי במסגרת החקירה הנגרית לעמוד באותו יעד. כאשר החוקר מעדיף להחזין את היעד באופן גלוי וברור כלפי בית המשפט, הרי שאין צורך מבחינת החוקר להסוות את פעולותיו או להסחית את דעת בית המשפט מיעד זה של החקירה הנגרית. כרי, כי במצב זה יהיה יעד החקירה הנגרית גלוי גם לעד וגם לחוקר הידיב. יעד בחקירה הנגרית העשוי להיות מוחזן באופן ברור וגלוי הנו יעד המתייחס לעובדות שלא ניתן להפריכן באמצעות הסבר מטעם העד, בין אם בתשובה לשאלת החוקר, בין אם בתשובה לשאלת בית המשפט ובין אם בתשובה לשאלת החוקר הידיב במסגרת החקירה החוזרת.⁴²⁴ עבור יעדים מסוג זה של החקירה הנגרית אין צורך בשימוש באמצעי הסחה מקו החקירה המתייחס לאותם יעדים.

לעומת זאת, לעתים יעד החקירה הנגרית הנו מסקנה מתקבלת על-הדעת העולה מתוך העובדות, אשר הפרכתה אפשרית באמצעות הסבר מטעם העד. גם אם ינסה החוקר למנוע מן העד ליתן הסבר לאותן עובדות במהלך החקירה הנגרית, עדיין אין בידי החוקר כרי

422 כך למשל, אם טענת ההגנה היא שהנאשם ניפק חשבוניות בגין כל עסקה ולא ניסה לחמוק מכך, הרי שסיב כל אחת מן העסקאות המשוקפות בחשבוניות אינו משמעותי.

423 כך למשל, אם טענת ההגנה הנה שהנאשם ניפק חשבוניות באופן מדויק לענין המרעדים והסכומים, אזי הנסיבות הספציפיות האופפות את כל אחת מן החשבוניות הן משמעותיות למדי בדרך-כלל.

424 לענין זה אין נפקא מינה אם שאלת בית המשפט הנה שאלת הבהרה או שאלה אחרת. לכללי החקירה החוזרת ראו לעיל בפסקה 4.3.1 בפרק א. לטקטיקה בחקירה החוזרת ראו להלן בפסקה 2.2.1 בפרק זה. לשכניקות חקירה חוזרת ראו להלן בפסקה 2.2.2 בפרק זה.

למנוע מבית המשפט להעלות שאלת הבהרה כלפי העד שתוביל למתן ההסבר או כדי למנוע מן החוקר הידיב לאפשר לעד ליתן הסבר מסוג זה במסגרת החקירה החוזרת. כך למשל, החוקר מזהה שלטי עדותו של עד הראייה לאירוע היו קשיים מרובים בצפייה באירוע ובוזיהי פרטים חיוניים. החוקר מניח, כי ייתכן שקיים הסבר לקשיים אלה, אך ההסבר אינו מופיע בעדותו של העד. בהתאם לכך, החקירה הנגרית תבליט את הקשיים מבלי לאפשר לעד ליתן הסברים לקשיים אלה, לדוגמא:

- שאלה: האם תוכל להעריך את המרחק מן המקום שבו עמדת בזמן האירוע למקום שבו הוא התרחש?
- תשובה: כן, נראה לי בערך 200 מטרים.
- שאלה: תודה. ברקתי את התאריך העברי של האירוע וגיליתי שהיה זה ראש חודש אב, כך שלא היה אור ירח במקום. אתה זוכר אם ראית את הירח?
- תשובה: לא זכור לי שראיתי את הירח.
- שאלה: ראיתי שלא מותקנים במקום פנסי תאורה ושבלילה די חשוך שם. נכון?
- תשובה: כן, די חשוך.
- שאלה: אני שם לב שאתה מרכיב כרצע משקפיים. האם אלה הם משקפי ראייה?
- תשובה: כן.
- שאלה: בלעדיהם קשה לך לראות?
- תשובה: כן, בלעדיהם אני רואה למרחק של 10 מטרים לכל היותר.
- שאלה: שמתי לב שכשנחקרת במשטרה התקשית להשיב לשאלות בלי המשקפיים, עד שאפשר לך להביא אותם מביתך. נכון?
- תשובה: כן.
- שאלה: איך המשטרה הגיעה אליך?
- תשובה: מיד אחרי האירוע התקשרתי למשטרה, חיכיתי להם, הם לקחו אותי בניידת לתחנת המשטרה למסור גרסה.
- שאלה: אם כך, המשקפיים לא היו אתך באירוע. נכון?
- תשובה: נכון.
- חוקר: אין לי יותר שאלות.

לפי קו חקירה זה, קיים קושי בעדותו של עד הראייה, לפיו תגאי ראות של מרחק גדול באזור חשוך ובלא משקפיים עשויים לצמצם למדי את האפשרות שאכן עד הראייה זיהה היטב את כל פרטי האירוע. עם זאת, קו חקירה זה עשוי להיות מסוכל במסגרת החקירה החוזרת מטעם החוקר הידיב או במסגרת שאלת הבהרה מטעם בית המשפט.⁴²⁵ במסגרת

425 לעיתים, גם כאשר העד מבין את קו החקירה המרכזי, הוא עשוי להבין כי קיים צורך במתן הסבר לקושי,

- החקירה החוזרת עשוי החוקר היריב לאפשר לעד ליתן הסבר לקושי זה, לרוגמא:
- שאלה: בחקירה הנגרית ציינת שהיה חשוך, שעמדת במרחק של בערך 200 מטרים מן האירוע ושלא הרכבת משקפיים. איך ייתכן שראית את האירוע?
  - תשובה: יצאתי לתצפית לילית על כוכבים והחזקתי משקפת עם מא"כ (מגבר אור כוכבים). כך ראיתי את האירוע בבירור וגם זיהיתי את הנאשם בבירור. אפילו את הצלקת שיש לנאשם על היד ראיתי בבירור, למרות שכרע הוא לבוש בחולצה עם שרוול ארוך.

- באופן דומה, עשוי בית המשפט להעלות מיד בתום החקירה הנגרית שאלת הבהרה כלפי העד המיועדת לאפשר לעד להסביר את הקושי, לרוגמא:
- שאלה: אם כך, המשקפיים לא היו אתך באירוע. נכון?
  - תשובה: נכון.
  - החוקר: איך לי יותר שאלות.
  - שאלת בית המשפט: אם כך, איך בריוק ראית את האירוע?
  - תשובה: יצאתי לתצפית לילית על כוכבים והחזקתי משקפת עם מא"כ (מגבר אור כוכבים). כך ראיתי את האירוע בבירור וגם זיהיתי את הנאשם בבירור. אפילו את הצלקת שיש לנאשם על היד ראיתי בבירור, למרות שכרע הוא לבוש בחולצה עם שרוול ארוך.

ברי, כי הסבר מסוג זה מטעמו של העד, שלא הופיע בהזדמנויות קודמות במסגרת עדותו של העד, עשוי לסכל את קו החקירה המרכזי של העד במסגרת אותה חקירה נגרית. בהתאם לכך, על החוקר להתייחס לחקירה הנגרית לא רק כמאבק מול העד, אלא גם כמאבק משולב מול החוקר היריב ומול בית המשפט, העלולים לסכל את קו החקירה המרכזי. טכניקה יעילה של חקירה נגרית בסוג זה של מצבים הנה שימוש באמצעי הסחה מקו החקירה המרכזי. כאשר העד, החוקר היריב או בית המשפט ממוקדים באופן ענייני בקו החקירה המרכזי, הרי שיש בכך כדי לעורר אצלם את הצורך או את הסקרנות באשר לחשיפת ההסבר לקשיים שהועלו במסגרת החקירה הנגרית. השימוש באמצעי ההסחה מקו החקירה המרכזי מיועד למנוע את מיקודם של גורמים אלה באותו קו חקירה ולהסיח את דעתם לעבר קו חקירה אחר.

לשם כך, על החוקר לבחור מלכתחילה נושא-דמה (decoy subject), העשוי במאפייניו להיחשב בעיני העד, בעיני בית המשפט ובעיני החוקר היריב כקו חקירה הראוי לשמש כקו

לכן הוא עשוי לזנום מתן הסבר לקושי במסגרת המענה לשאלות החוקר כשהלך החקירה הנגרית.

חקירה מרכזי של אותו חוקר. בהתאם לבחירת השאלות לפי שיטת הנקודות, כפי שנרחן לעיל,⁴²⁶ על החוקר לכלול מספר רב של נקודות המתייחסות לנושא-הדומה ובין נקודות אלה לשבץ את הנקודות העיקריות מקו החקירה המרכזי. המינץ מותנה בטיב הדיקה שבין נושא-הדומה וקו החקירה המרכזי.⁴²⁷ כך למשל בדוגמא רלעיל, זיהה החוקר שהעד הוא שכנו של הנאשם. לאחר שבדק את העובדות עם הנאשם, הסתבר לחוקר שהתקיימו ביניהם מספר סכסוכי שכנים. נושא-הדומה בחקירה הנגרית יהיה אפוא ניסיון להציג את העד כבעל אינטרס הנוטר טינה לנאשם. נושא זה אמור להיות מוצג בחקירה הנגרית כנושא העיקרי, בעוד שקו החקירה המרכזי מוטווה בין השאלות ביחס לנושא-הדומה, לדוגמא:⁴²⁸

• שאלה: האם תוכל להעריך את המרחק מן המקום שבו עמדת בזמן האירוע למקום שבו הוא התרוש?

• תשובה: כן. נראה לי בערך 200 מטרים.

• שאלה: כמה זמן אתה שכן של הנאשם?

• תשובה: קרוב לעשר שנים.

• שאלה: האם היית מגריר את יחסי השכנות שלכם טובים?

• תשובה: יש עליות ומורדות.

• שאלה: למה אתה מתכוון כשאתה אומר "מורדות"?

• תשובה: כמו כל שכנים, ישנם לפעמים סכסוכים.

• שאלה: בעיקר בקיץ?

• תשובה: לא זוכר. כל השנה.

• שאלה: האירוע היה בקיץ. למעשה, זה היה ראש חודש אב. אתה זוכר שהירח זרח באותו לילה?

• תשובה: לא זוכר לי שראיתי את הירח.

• שאלה: אני מחזיר אותך ליום ... שהיה יום קיץ ושאתה האשמת את הנאשם שהוא זרק לחצר

שלך אשפה. אתה זוכר זאת?

• תשובה: כן.

426 לעיל במסקה 1.2.4.2 בפרק זה.

427 ככל שהזיקה הגה הדוקה יותר, כך ניתן לעשות שימוש במינץ גבה יותר (לדוגמא, מינץ של 1:4 עובר

זיקה הדוקה, כלומר שאלה אחת המתייחסות לקו החקירה המרכזי לכל ארבע שאלות מנושא-הדומה),

וככל שהזיקה הגה רופפת יותר, כך ייאלץ החוקר לעשות שימוש במינץ נמוך יותר (לדוגמא, מינץ

של 1:7). הטעם המרכזי לכך הוא, כי ככל שהזיקה הדוקה יותר, כך ייטה השומע למקד את הקשב בקו

חקירה אחר (שהוא נושא-הדומה) ויטה שלא לזהות שאכן מדובר בשני קחי חקירה מקבילים. לעומת

זאת, כאשר הזיקה הגה רופפת יותר, כך היעדר הרלוונטיות של השאלות מקו החקירה המרכזי הגו בילט

יותר, לכן הוא טעון הסוואה רחבה יותר.

428 השאלות המתייחסות לקו ההגנה המרכזי הוצללו בדוגמא זו לצורך הרגשתן.

- שאלה: ומה עשית?
- תשובה: דיברתי אתו בנימוס וביקשתי שיפנה את האשפה שלו.
- שאלה: איך ידעת שזו אשפה?
- תשובה: זו היתה האשפה הביתית שלו.
- שאלה: ראיתי שאין שם פנסי תאורה ובלילה די חשוך. נכון?
- תשובה: כן. די חשוך.
- שאלה: היה חשוך גם ביום שהוא לטענתך זרק לחצר שלך אשפה וגם ביום האירוע?
- תשובה: כן.
- שאלה: אז איך יכולת לרעת שזו אשפה?
- תשובה: זה היה בחצר שלי, ראיתי והרחתי.
- שאלה: אבל לא הולקת פנס?
- תשובה: לא הייתי צריך.
- שאלה: מרוע?
- תשובה: לחצר שלי מגיע אור מהבית עצמו.
- שאלה: אני שם לב שאתה מרכיב כרע משקפיים. האם אלה הם משקפי ראיה?
- תשובה: כן.
- שאלה: בלעדיהם קשה לך לראות?
- תשובה: כן. בלעדיהם אני רואה למרחק של 10 מטרים לכל היותר, אך אני ראיתי שזאת אשפה אפילו בלי המשקפיים. זה היה בחצר שלי.
- שאלה: האם נראה לך הגיוני שבקצבת השלכת אשפה אדם יתלונן במשטרה?
- תשובה: כן. הוא סירב לפנות את האשפה שלו, לכן התלוננתי.
- שאלה: אולי הסיבה היתה שרצית להפעיל עליו לחץ לפנות אשפה שאינה שלו?
- תשובה: לא. זו היתה האשפה שלו.
- שאלה: כיצד אתה יודע זאת? היו סימני זיהוי שלו עליה?
- תשובה: לא, אך אין אף שכן אחר במרחק כזה ממני באותו רחוב.
- שאלה: ולא ייתכן שמישהו אחר שאתה לא מכיר עבר ברחוב וזרק אצלך את האשפה שלו?
- תשובה: לא נראה לי. לא בכמות הזו.
- שאלה: שמתו לב שכשנחקרת במשטרה על האירוע התקשית להשיב לשאלות בלי המשקפיים, עד שאפשרו לך להביא אותם מביתך. נכון?
- תשובה: כן.
- שאלה: המשקפיים לא היו אתך באירוע. נכון?
- תשובה: נכון.

- שאלה: איך המשטרה הגיעה אליך?
- תשובה: מיד אחרי האירוע התקשרתי למשטרה, חיכיתי להם, הם לקחו אותי בניידת לתחנת המשטרה למסור גרסה.
- שאלה: גם כשהתלוננת על השלכת האשפה לקחו אותך בניידת למסור גרסה?
- תשובה: לא. אמרו לי להגיע ולהתלונן.
- שאלה: אתה מבין מדוע?
- תשובה: כן, השלכת אשפה היא פחות חמורה.
- שאלה: האם אמר לך שאפילו השוטרים לא האמינו לך?
- תשובה: לא נראה לי. הם כתבו את התלונה שלי מילה במילה.
- שאלה: ובכל זאת קיבלת הודעה שסגרו את התיק?
- תשובה: כן.
- החוקר: איך לי יותר שאלות.

חקירה נגרית העושה שימוש באמצעי הסחה מקו החקירה המרכזי הנה אמנם ארוכה יותר, אך זוהי תוצאה נגזרת של שימוש באמצעי הסחה. על החוקר להיערך במסגרת זו גם להדיפת התנגדות מצד החוקר היריב, ובפרט בטענה של היעדר רלוונטיות, ביחס לשאלות העולות מנושא-הדמה.⁴²⁹ כמו-כן, על החוקר להיערך גם להתמודדות עם התערבות אפשרית של בית המשפט בניהול החקירה הנגרית לאור השימוש באמצעי ההסחה ולאור הארכת משכה של החקירה הנגרית באופן נגור. ככל שישכיל החוקר לבחור נושא-דמה הנחזה להיות נושא ראשי ועקרוני בחקירה הנגרית, כך תצטמצמנה האפשרויות של החוקר היריב ושל בית המשפט להתערב בחקירה הנגרית. באופן כללי, על החוקר לבחור מלכתחילה נושא-דמה העשוי במאפייניו להיחשב בעיני העד, בעיני בית המשפט ובעיני החוקר היריב כקו חקירה הראוי לשמש כקו חקירה מרכזי של אותו חוקר ביחס לאותו עד ובאותו תיק.⁴³⁰

429 לטכניקות ההתמודדות עם התנגדות פורמלית ראו להלן בפסקה 2.1.2 בפרק זה. בדרך-כלל ההסבר להכשרת השאלה יתמקד בהצגתו הפורמלית של נושא-הדמה, אך לא בנושא-דמה, כמתן, אלא בנושא ראשי בחקירה הנגרית או שההסבר יתמקד בקעקוע מהימנותו של העד, כפי שנרון לעיל בפסקה 4.2.1.1 בפרק א.

430 לא מן הנמנע, כי תהיה לכך השפעה גם על ההליכים המקדמיים בתיק, לרבות על הטענות הראשוניות בתיק (לדוגמא, ניסוח כתבי הטענות בהליכים אורזיים או תשבת הנאשם לאישום בהליכים פליליים).